

գաղութացմամբ և խորհուրդով կրցեր էր աշխարհի ամենեւն հեռու վայրերեն իսկ բերել, Մայր Տաճարի սրտին վրա բեռնել եկեղեցական ու աշխարհական վաթսուներեքի պատգամավորներ, անոնց ցույց տալու համար անհնարին հրաշքը, և անոնց ու Հայաստանի նույնքան և ավելի թվով հրեափոխաններով վերցնելու տարիներն ի վեր Մայր Աթոռը ծածկող սուգի քողը:

Կուզեի ըսել նույնպես, որ ես այդ խորհուրդը զոր գնահատեր էի տարիներն ի վեր, ի հեռուստ, տեսա Հայաստանի վարչական կազմին վրա: Իբր շոշափելի արդյունք այդ իմաստության, ահա քառորդ դարն ի վեր Հայաստանի սահմանները խաղաղ ու ապահով: Ու ապահով սահմանն է մը ներս միայն կարելի էր ավերված և հաջորդական պատերազմներու հետևանքով նվազած հայրենիք մը կենդանացնել, փյուռիկի մը նման, իր մոխիրներուն ու ոսկորակույտներու վրա: Ու մենք տեսանք

վերածնված, երիտասարդ ու կենսունակ հայրենիքը, ուր իմ տաղավորությունս այն եղավ, թե միակ ծնողներու գաղակները կրնան եղած ըլլալ երկրին բոլոր հայորդիները, բոլորն ալ սնած միատեսակ դադարաբանությամբ, խրաբանչուրը բոլորին համար ու բոլոր հայրենիքը իր գաղակներուն համար: Ու նման պայմաններու և իմաստուն վարչականության մը մակա-նին տակ շատ բնական էր, որ հրաշալի հարություն մը պիտի փթթեր գիտության, դարձության և արվեստի, մասնավորաբար երևան մայրաքաղաքին և գլխավոր քաղաքներու մէջ՝ գանոնք վերածելով հիւրոպական ուստաններու:

Ահա իմ և մեր բոլորին տեսած ու շոշափածները մեր երիտասարդ հայրենիքին մէջ, իբր արդյունք խորհուրդի և իմաստուն լրջության, կորովի և անհուսա-նամ ջանքերու:

ԱՐՏԱՎԱԶԳԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՆՅՈՒ-ՅՈՐԲ, 20 հոկտեմբերի (ՏՄՍՍ). — Էջմիածնում տեղի ունեցած հայ եկեղեցական ժողովի ամբիկյան երեք պատգամավոր, որոնք Սովետական Հայաստանում և Եվրոպայի ու Մերձավոր Արևելքի հայ համայնքներում կատարած շորս ամսվա ուղեգրությունից հետո վերջերս վերադարձել են ԱՄՆ, հոկտեմբերի 18-ին ելույթ են ունեցել «Ամերիկյան Հայկական Ազգային Խորհրդի» կողմից կազմակերպված պրես-կոնֆերանսում: Նրանք բարձր գնահատական են տվել Սովետական Հայաստանի արդյունաբերության զարգացման և լուսավորության բնագավառում ձեռք բերված հաջողություններին: Պատգամավորները ժողովը բնութագրել են որպես պատմական իրադարձություն հայ եկեղեցու կյանքում: Նրանք կոչ են արել Սովետական Հայաստան վերադարձնել ամբողջ աշխարհում ցրված մեկ ու կես միլիոն հայերին և այդ նպատակով պահանջել, որ վերադարձվեն Սովետական Հայաստանին Թյուրքիայի կազմի մեջ մտցված հայկական բոլոր հողերը:

Պատգամավորներ Թերզյանը, Սելյանը և

Հանկալյանը իրենց հայտարարությանց մեջ նշել են՝ «Էջմիածնում նորերս տեղի ունեցած ժողովը ցույց է տալիս, որ Սովետական Հայաստանում գոյություն ունի կրոնի ազատություն: Ժողովում բոլոր վիճաբանությունները տեղի էին ունենում ազատ և անկախ պարագաներում՝ առանց պետության միջամտության, որը ցարական ռեժիմի ժամանակ գոյություն ունեցած դրության կատարյալ հակապակերն է, երբ ցարը հաստատում էր այսպես կոչված պատգամավորների բնորոշությունը: (Հայկական պատմության մեջ առաջին անգամ աշխարհի բոլոր հայ համայնքները մասնակցել են ժողովին):»

Պատգամավորները նկարագրել են Սովետական Հայաստանի ձեռք բերած նվաճումները: Նրանք նշել են, որ Սովետական Հայաստանի բնակչությունը ցարական ռեժիմի տապալումից հետո կրկնապատկվել է և որ Սովետական Հայաստանում «ստեղծվել են այնպիսի մասշտաբի արդյունաբերություն և կուլտուրա, որոնք գերազանցում են մարդկային երևակայությունը»: Ընդգծելով Սովետական Հայաստանի տրն-

տեսական զարգացման հաջողությունները, պատգամավորները ասել են. «Սովետական Հայաստանը մեծ առաջադիմությամբ է հասել նաև լուսավորության, գիտության, արվեստի և գրականության բնագավառում: Երկրում, որտեղ առաջ բնակչության միայն 15 տոկոսն էր գրագետ, ներկայումս անգրագիտությունը ամբողջովին վերացված է»: Պատգամավորները նշել են այն խոշոր դերը, որ հայերը խաղացել են Սովետական Միության Հայրենական պատերազմում:

Պատգամավորները նշել են, որ Ազգերի լիգան ընդունում էր հայերի իրավունքները Թյուրքիայի կազմի մեջ մտնող հայկական նահանգների նկատմամբ: «Բոլոր հայերը և առհասարակ ամբողջ քրիստոնեական աշխարհը, — ասված է հայտարարության մեջ, — համատարած են, որ ամերիկացիները հավատարիմ կմնան Վիլսոնի տրադիցիաներին և անկեղծորեն կաջակցեն հայ ժողովրդի արդարացի պահանջներին նրա պատմական հողերի վերադարձումը»:

Պատասխանելով հարցերին՝ պատգա-

մավոր Չանկալյանը, որը հանդիսանում է ամերիկյան բանակի պաշտոնաթող կապիտան և գործարար շրջանների ականավոր ներկայացուցիչ, գովաբանել է ժողովրդային ամենադեմոկրատական ժողով և բարձր գնահատական է տվել Սովետական կառավարության հյուրընկալությանը: Պատգամավոր Թերզյանը, որը հանդիսանում է «Ամերիկայի Հայկական Ազգային Խորհրդի» նախագահ, հայտարարել է, որ խորհուրդը մտադիր է ամբողջ երկրում կամպանիա անցկացնել Թյուրքիայի կազմի մեջ մտնող հայկական բոլոր տեղիտորիաները Սովետական Հայաստանին վերադարձնելու համար: Պատգամավորների խորհրդի փոխնախագահ Սելյանը Թյուրքական տիրապետության տակ դռնվող հայերի աղետալից դրությունը հակադրել է Սովետական Հայաստանի բնակչության վիճակին:

(«Սովետ. Հայաստան», 23 հոկտ., 1945 թ., № 226)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԳԱԼՖԱՅԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՇԵՏ

Առիթն ունեցանք, տեսակցելու Կալիֆորնիայի Առաջնորդ Մամբրե Էպիսկոպոս Գալֆայանի հետ, որը վերադառնալով Կալիֆոռնիական ընտրությունից աչժմ ստացել էր նորընտիր Հայրապետից արքեպիսկոպոսության տիտղոս: Նրան ընկերակցում էին Կալիֆորնիայի Տ. Կարապետ քահանայապետը և պ. Առաքել Յազճյանը: Գալֆայան սրբազանը Միացյալ Նահանգներից մեկնել էր Ս. Էջմիածին Նյու-Յորքի պատգամավորների հետ միասին՝ Տիրան ծայրագույն վարդապետ Ներսոյան, որը կաթողիկոսական ընտրությունից հետո Էպիսկոպոսության աստիճան ստացավ, Սիմոն ծայրագույն վարդապետ Մանուկյան, որը նույնպես Էպիսկոպոսության աստիճան ստացավ, Հ. Բ. Բ. Միության Նյու-Յորքի կենտրոնական վարչության փոխատենապետ պ. Հայկ Քավուբջյան և կապիտան Զիմ Չանկալյան, Նյու-Յորքի հյուրապատգամավորներ, ազգային խորհրդի անդամներ՝ պ. Պետրոս Թերզյան՝ ատենապետ և «Լրաբեր» թերթի խմբագրապետ, պ. Պարիկ Սելյան՝ փոխ ատենապետ ազգային խորհրդի:

Մենք մի շարք հարցումներ ուղղեցինք

սրբազան հորը, որոնց պատասխանեց խիստ սիրալիր:

Հ.— Ի՞նչպես ընդունեցին ձեզ Խորհրդային Հայաստանում:

Պ.— Մեր նավը Օդեսա պիտի երթար, բայց Քոնստանդա ելավ, ուր Սովետ Միության ներկայացուցիչը մեզ համար հոգաց մասնավոր ձեպընթաց Բուքրէշ մեկնելու համար: Հիանալի ընդունելություն, ցույց տրվեց մեզ Բուքրէշում Սովետական Միության ներկայացուցիչ Դոնգուլովի կողմից, որն ամեն կերպով հեշտացրեց մեր ճամբորդությունը: Նա հատուկ ստվառակով մեզ առաքեց Երևան: Երևանում ամեն կարգադրություն եղել էր արդեն և մեզ ընդունեցին զրկաբաց:

Հ.— Քանի՞ պատգամավորներ կային:

Պ.— 112 պատգամավորներ ներկա էին արտասահմանյան բոլոր թեմերի կողմից — բացի Իրաք:

Հ.— Ի՞նչպես եղավ ընտրությունը և օծման հանդեսը:

Պ.— Ընտրությունը տեղի ունեցավ հունիս 22-ին, ուրբաթ, կեսօրից հետո: Իսկ օծումը 24 հունիսին մեծ հանդիսավորությամբ: Միաձայնորեն ընկալվեց հայոց